

Er referens:
Ju/2017/05495/L6

Justitiedepartementet
Grundlagsenheten
103 33 Stockholm

(ju.l6@regeringskansliet.se)

Yttrande över Betänkande om en ny kamerabevakningslag (SOU 2017:55)

Säkerhet för Näringsliv och Samhälle (SNOS)

Sammanfattning

SNOS instämmer i många avseenden med utredningens förslag, men anser också att det finns potential för förbättring. SNOS anser följande:

- Kamerabevakning är mer effektivt för att klara upp och förebygga brott än vad forskningsrapporterna som redovisas i utredningen ger sken av.
- Kamerabevakningslagen bör ta hänsyn till att allmänheten överlag inte uppger sig kränkas av att polisen tillåts besluta om sitt behov av kamerabevakning på egen hand.
- Kamerabevakningslagen bör inte försvåra för polisens användning av kroppsburna kameror.
- Eftersom anmälningsplikt är oförenligt med EU-förordningen bör regeringen på annat sätt skapa incitament för privata aktörer att centralt registrera sin kamerabevakning.
- Polismyndighetens kamerabevakning av platser dit allmänheten har tillträde bör inte omfattas av tillståndskrav.

Kapitel 4 Syften med och effekter av kameraövervakning
4.2 *Kameraövervakning som brottsbekämpande åtgärd*

SNOS anser att utredningens genomgång av forskning kring kamerabevakningens brottsförebyggande effekter saknar några nya studier med relevans för lagen och dess tillämpning.

Av de tre rapporter som utredningen hänvisar till ger ESO-rapporten (2015:24) överlag starkare stöd för att kameraövervakning förebygger brott än de två rapporterna från Brå (2007:29; 2015:21). SNOS anser dock att de studier som beskrivs i ESO-rapporten är mer tillförlitliga eftersom de bygger på en mer rigorös forskningsdesign. ESO-rapportens slutsats får också stöd från en ny forskningsöversikt av SNOS som inom kort kommer att publiceras i den referentgranskade tidskriften *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*.¹ Denna forskningsöversikt påtalar dels problem med de forskningsdesigner som rapporterna från Brå (2007:29; 2015:21) bygger på, men visar också att forskning som undviker dessa problem generellt indikerar att kameraövervakning kan avskräcka brott, särskilt planerade sådana.² Det finns också viss internationell forskning som tyder på att säkerhetskameror kan avskräcka våldsbrott om de kombineras med riktade proaktiva polispatruller.³ SNOS anser att dessa studier ger en mer korrekt bild av kameraövervakningens brottsförebyggande effekter än det samlade intrycket från de rapporter som utredningens forskningsgenomgång hänvisar till.

När det gäller användningen av kamerabevakning i utrednings- och brottsuppklarings syfte hänvisar betänkandet endast till en studie av Brå (2015:21). Sedan betänkandet publicerades har det dock tillkommit forskning om användningen av säkerhetskameror för brottsuppklaring inom British Transport Police (BTP) som visar att kameraövervakning kan bidra till upplösning av bland annat misshandel, sexualbrott, rån, skadegörelse, och fordonsstöld. Allmänt visade denna studie att sannolikheten att BTP klarade upp ett brott var 25 procentenheter större om det fanns användbara bilder från säkerhetskameror.⁴ En annan ny studie indikerar att bilder från säkerhetskameror som visas på TV kan bidra till att brottsmisstänkta grips.⁵ SNOS anser att det är viktigt att ta dessa studier i beaktning givet att tidigare internationell och svensk forskning på området är så begränsad i omfattning.

4.3 *Allmänhetens inställning till kameraövervakning*

SNOS delar utredningens beskrivning av allmänhetens inställning till kameraövervakning som positiv. De undersökningar som redovisas är också i enlighet med en senare Sifo-undersökning gjord på beställning av SNOS.⁶ Sedan betänkandet publicerades har dock Kantar Sifo och forskargruppen LUSAX vid Ekonomihögskolan, Lunds universitet på uppdrag av Securitas gjort en undersökning som specifikt tillfrågade allmänheten i vilken mån de instämde med påståendet: ”Min integritet kränks om polisen tillåts besluta om sitt behov av kamerabevakning på egen hand, t.ex. rörande montering av kameror på gator och torg där polisen bedömer att det finns behov”. I undersökningen svarade 68 procent att påståendet stämde ganska eller mycket dåligt.⁷ SNOS anser att detta talar mot utredningens förslag om att Polismyndighetens kameraövervakning ska omfattas av tillståndskrav.

Kapitel 10 Lagens syfte och tillämpningsområde

10.2 *Lagens materiella tillämpningsområde*

SNOS anser att det faktum att den föreslagna regleringen inte är teknikneutral skapar avgränsningsproblem, framförallt med avseende på när en kamerautrustning i lagens mening används ”utan att manövreras på platsen”. Detta kan leda till att både myndigheter och privata aktörer kan ha svårt att avgöra huruvida exempelvis kameror som är kroppsburna eller monterade på vindrutan i ett fordon omfattas av kamerabevakningslagen.

SNOS anser att det vore problematiskt om den nya kamerabevakningslagen, som det antyds på sidan 211, skulle innebära tillståndskrav för polisiära kroppsburna kameror när de är manövrerade vid en regionledningscentral och då bäraren är ålagd att vistas eller röra sig på en viss plats. Detta vore bekymmersamt i den mån det försvårar för Polismyndighetens användning av kroppsburna kameror, vilket är särskilt olyckligt då preliminär internationell forskning kring användningen av sådan teknik visar att kroppsburna kameror kan bidra till reducerad polisiär våldsanvändning samt minskning av vissa typer av brott och lägre domstolskostnader.⁸

Eftersom den föreslagna regleringen inte skulle omfatta kroppsburna kameror som manövreras av poliserna själva eller vars bärare inte är ålagda att vistas på en viss plats finns det också risk för eller tillämpningssvårigheter och avgränsningsproblem. Ett relaterat potentiellt problem är därutöver att det skulle skapa ett missriktat incitament för Polismyndigheten att låta poliserna manövrera kamerorna helt själva, vilket eventuellt kan vara bekymmersamt eftersom viss internationell forskning indikerar att den polisiära våldsanvändningen kan öka när poliser slår av och på kroppsburna kameror.⁹

Kapitel 11 Ett tillståndskrav för myndigheter och vissa andra

11.2 Ett tillståndskrav eller någon annan form av krav?

SNOS anser att det bör finnas centralt insamlad information om de platser där kamerabevakning bedrivs av privata subjekt. Sådan information skulle underlätta vid polisutredningar eftersom Polismyndigheten då enkelt kan ta reda på huruvida en plats där ett brott begåtts eller en gärningsperson rört sig varit kamerabevakad. Det skulle också underlätta tillsyn av att kamerabevakningen sker i lagenligt. Om EU-förordningen inte lämnar utrymme för en ren anmälningsskyldighet bör lagstiftaren därför se över andra möjligheter att lagstifta eller i alla fall skapa incitament för privata subjekt att centralt registrera kamerabevakning för att tillgängliggöra denna information för åtminstone Polismyndigheten och tillsynsmyndigheten.

11.3 Ett tillståndskrav för kamerabevakning

SNOS anser inte att det bör finnas tillståndskrav för kamerabevakning av platser dit allmänheten har tillträde om denna bedrivs av Polismyndigheten i syfte att upprätthålla allmän ordning och säkerhet eller förebygga, förhindra, upptäcka, utreda eller lagföra brott. Skälet till detta är att Polismyndigheten redan idag ansvarar för omfattande personuppgiftsbehandling på andra områden och att myndigheten bör anses ha minst lika stor förmåga att göra avvägningar mellan kamerabevakning och integritet som privata aktörer.

Ett tillståndskrav för kamerabevakning bedriven av Polismyndigheten skulle därutöver leda till att Polismyndigheten även fortsättningsvis måste lägga resurser på att ansöka om tillstånd. Utöver det riskerar detta att försena brottsbekämpande kamerabevakning.

Om det trots detta skulle införas ett tillståndskrav för kamerabevakning i Polismyndighetens regi anser SNOS att det bör finnas betydligt större möjligheter för Polismyndigheten att få tillstånd för kamerabevakning än under nuvarande lagstiftning. Detta gäller inte minst eftersom flera nya studier tyder på att kamerabevakning är som mest effektivt när den kombineras med polisinsatser.¹⁰

Stockholm, 19 september 2017
Säkerhet för Näringsliv och Samhälle

Kristina Axén Olin
Ordförande

Lennart Alexandrie
Generalsekreterare

Referenser

¹ Alexandrie, G (kommande). "Surveillance cameras and crime: a review of randomized and natural experiments". *Journal of Scandinavian Studies for Criminology and Crime Prevention*.

² Alexandrie, G (kommande). "Surveillance cameras and crime: a review of randomized and natural experiments". *Journal of Scandinavian Studies for Criminology and Crime Prevention*.

³ Piza, E. L., Caplan, J. M., Kennedy, L. W., & Gilchrist, A. M. (2015). "The effects of merging proactive CCTV monitoring with directed police patrol: A randomized controlled trial". *Journal of Experimental Criminology*, 11(1), 43-69.

⁴ Ashby, M. P. (2017). "The Value of CCTV Surveillance Cameras as an Investigative Tool: An Empirical Analysis". *European Journal on Criminal Policy and Research*, 1-19.

⁵ Webbink, D., Erp, J., & Gastel, F. (2017). The effect of media exposure of suspects on solving crime. *The Economic Journal*, 127(600), 547-570.

⁶ SNOS. (2014). "Svenskarnas syn på säkerhetskameror och trygghet på offentliga platser". Undersökning av Sifo.

⁷ Lahtinen, M (2017). "Allmänhetens uppfattning kring användandet av säkerhetskameror på gator och torg". Undersökning av Kantar Sifo och forskargruppen LUSAX vid Ekonomihögskolan, Lunds universitet på uppdrag av Securitas.

⁸ Cubitt, T. I., Lesic, R., Myers, G. L., & Corry, R. (2017). Body-worn video: A systematic review of literature. *Australian & New Zealand Journal of Criminology*, 50(3), 379-396.

⁹ Ariel, B., Sutherland, A., Henstock, D., Young, J., Drover, P., Sykes, J., ... & Henderson, R. (2016). Report: increases in police use of force in the presence of body-worn cameras are driven by officer discretion: a protocol-based subgroup analysis of ten randomized experiments. *Journal of Experimental Criminology*, 12(3), 453-463.

¹⁰ T.ex Piza, E. L., Caplan, J. M., Kennedy, L. W., & Gilchrist, A. M. (2015). "The effects of merging proactive CCTV monitoring with directed police patrol: A randomized controlled trial". *Journal of Experimental Criminology*, 11(1), 43-69.

www.snos.se